

Remissvar om reformerad avfallslagstiftning för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi

Arvika kommun tackar för inbjudan och lämnar härmed remissvar på Klimat- och näringslivsdepartementets promemoria "Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi", dnr KN2024/02249.

Arvika kommun instämmer till stor del i vad Avfall Sverige framför i sitt yttrande över promemorian "Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi". Några delar vill dock kommunen betona lite extra, samt att kommunen vill framföra särskilda synpunkter kopplat till undantag från krav på fastighetsnära insamling.

Sammanfattning av våra viktigast synpunkter:

Återanvändning

Arvika kommun välkomnar ambitionen att öka återanvändningen, men avstyrker bestämt förslaget att kommunen ska vara skyldig att upplåta plats där aktörer kostnadsfritt ska kunna hämta produkter.

Undantag från krav på fastighetsnära insamling

Det behövs fler möjligheter till undantag från fastighetsnära insamling av förpackningar än enbart i glest befolkade områden eller från isolerade fastigheter. Möjlighet till undantag behöver även finnas för förpackningar av glas och metall från småhus.

Krav på kommunal avfallsplan tas bort

Förslaget att ta bort kravet på att kommunerna ska upprätta avfallsplaner avstyrker Arvika kommun. Den kommunala avfallsplanen är ett viktigt politiskt styrdokument genom att den beslutas av kommunfullmäktige och därigenom kan olika nämnder i kommunen åläggas krav att vidta åtgärder för att verka för att uppfylla de mål som finns beslutade i planen. En lättnad gällande avfallsplanering skulle kunna vara att avfallsplanerna enbart bör omfatta det avfall som kommunen har direkt ansvar för, snarare än allt avfall i kommunen. Det står Arvika kommun bakom.

4.1.2 Nytt ansvar för vissa avfallsproducenter (avsnitt 5.2) s. 99:

- *Den som bedriver en detaljhandel med livsmedel ska, i stället för kommunen, ansvara för det kommunala avfall som produceras i verksamheten.*

Kommentar:

Den avreglering av nämnda flöden som utredningens förslag innebär utgör en tydlig ansvarsavgränsning eftersom verksamheterna kan identifieras med näringsgrenskoder. Arvika kommun anser, liksom Avfall Sverige, att avreglering är ett bättre alternativ än frival när det gäller att tillgodose verksamhetsutövares önskan om att själva förfoga över vissa flöden av kommunalt avfall.

- *Avfallsproducenten ska kunna begära att kommunen ska hantera det kommunala avfall som avfallsproducenten har eget ansvar för, om det finns ett bristande utbud av tjänster för att samla in och behandla avfallet, transportavstånden för att hantera avfallet blir orimligt långa, eller tjänsten att samla in och behandla avfallet erbjuds med oskäligen avtalsvillkor. Vart femte år ska kommunen genomföra en utvärdering av om förutsättningarna förändrats eller om tjänsten till avfallsproducenten att samla in och behandla avfall fortsatt ska erbjudas.*

Kommentar:

Det anges i utredningen att kommunens andrahandsansvar för kommunalt avfall från detaljhandel med livsmedel, samt för matfett och kontorspapper inte bara ska vara avhängigt verksamhetsutövares bedömning utan endast bör gälla under vissa omständigheter, detta tycker Arvika kommun är bra. Det är inte rimligt att det är verksamhetsutövares enahanda bedömning som ska vara avgörande. Det förutsätts också naturligtvis att avgift ska få tas ut för denna hämtning.

Dock vill Arvika kommun liksom Avfall Sverige avstyrka med bestämdhet förslaget att det ska åligga kommunen att göra en utvärdering av om förutsättningarna förändrats eller om tjänsten till avfallsproducenten att samla in och behandla avfall fortsatt ska erbjudas. Det blir svårt, näst intill omöjligt, för kommunen att avgöra om påståenden om oskäligen avtalsvillkor föreligger.

Förändringar av länsstyrelsens och kommunens tillsynsansvar på avfallsområdet (avsnitt 6.2) s 116–119:

- *Länsstyrelsen ska vara ensam tillsynsmyndighet över tillsynspliktiga verksamheter, handlare, mäklare, yrkesmässiga insamlare och avfallstransporter enligt avfallsförordningen.*

Kommentar:

Arvika kommun har som många andra kommuner frivilligt tagit över tillsynen på tillståndspliktiga anläggningar (B-verksamheter). Arvika kommun anser att det är en fördel med lokal kännedom och närmare till dialog för att få förståelse för förändringar i verksamheten som leder till ett mer cirkulärt flöde av avfall.

Arvika kommun tolkar remissförslaget som att kommunen då inte kan fortsätta att ha miljötillsyn på vår kommunala avfallsanläggning, Stena Recycling:s mottagnings- och sorteringsanläggning samt en plaståtervinningsanläggning, belägen i vår kommun.

Som det ser ut idag har Länsstyrelsen fått minskade resurser från staten för sin verksamhet och har brist på personal. Arvika kommun bedömer det som sannolikt att den lokala positiva dialogen miljöstaben har idag med den kommunala avfallsanläggningen skulle gå förlorad om länsstyrelsen tar

över tillsynen, eftersom de saknar lokalkännedom och resurser för att kunna upprätthålla en kontinuerlig dialog.

4.3.1 Förslaget om insamlingssystem för återanvändning (avsnitt 8.1) s. 123:

- *Varje kommun ska tillhandahålla insamlingssystem för återanvändning av produkter från hushållen i kommunen i syfte att öka återanvändningen i Sverige.*
- *Kommunen ska ge privatpersoner, företag och sammanslutningar tillfälle att kostnadsfritt hämta återanvändbara produkter på en plats som kommunen anvisar. Produkter som inte hämtas av någon inom den tid som kommunen bestämmer ska hanteras som avfall av kommunen.*

Kommentar:

Liksom Avfall Sverige vill Arvika kommun betona att det är positivt att regeringen uppmärksammar kommunernas arbete med att minska avfallsmängderna genom att på olika sätt verka för återanvändning. Regeringens förslag riskerar dock med sin nuvarande utformning att slå sönder fungerande lösningar och kan även få flera andra negativa följder. Särskilt avstyrks att insamlade produkter ska tillhandahållas "kostnadsfritt". Detta riskerar att försvåra för en fungerande såväl ideell som kommersiell andrahandsmarknad.

Det finns erfarenhet av att sådana initiativ skapat mycket olämpliga situationer med riskfylld arbetsmiljö. Föremål som är fina nog att återanvända har ett värde i sig, vilket undermineras genom utredningens förslag. Dessutom blir det inte "kostnadsfritt" eftersom kommunen behöver finansiera verksamheten, som sannolikt kommer att kräva omfattande lagerutrymme, förpackningsmaterial och personal. Om produkter måste ges bort gratis, vilket innebär att produkter med högst värde hämtas först, kommer det utan tvekan att leda till en högre avfallstaxa, eftersom bestämmelsen tvingar kommunen att ge bort saker som har ett värde i stället för att avyttrandet finansierar kommunens verksamhet. Även de invånare som inte väljer att plocka material kommer alltså att behöva betala för det. Utöver en ökad kostnad för kommunerna kommer det även medföra en negativ och osund konkurrens för både ideella och kommersiella second hand-aktörer.

4.3.4 Förslaget om enhetliga krav på och undantag från fastighetsnära insamling (avsnitt 8.4) s. 132:

- *Kommunen ska få göra undantag från kravet på fastighetsnära insamling i de delar av en kommun som är glest befolkade eller där det finns isolerade fastigheter. Undantag ska få göras genom en överenskommelse eller genom att kommunen fattar beslut om att anvisa en upphämtningsplats.*

Kommentar:

Fastighetsnära insamling är en viktig och välkommen grundprincip som Arvika kommun planerar och förbereder för att genomföra i största möjliga utsträckning. Det finns emellertid situationer när fastighetsnära insamling av förpackningar inte är ekonomiskt eller miljömässigt försvarbar och där andra lösningar är bättre. Arvika kommun stödjer förslaget att göra det möjligt att göra undantag från fastighetsnära insamling i glest befolkade områden av en kommun eller från isolerade fastigheter. Utöver dessa fall, ser kommunen också behov av möjlighet till undantag för

1. undantag från kravet på fastighetsnära insamling av glas- och metallförpackningar från småhus.

Arvika kommun delar inte uppfattningen att "Möjligheterna för kommunen att göra undantag från kraven på att hämta avfall fastighetsnära bör vara desamma för alla avfallsslag som omfattas av kraven. Om det är rimligt att hämta restavfall vid en fastighet, så bör det också vara rimligt och lämpligt att även förpackningsavfall och livsmedels- och köksavfall hämtas där." Det finns tillfällen när detta inte är rimligt. Det blir för snävt att enbart eftersträva enhetliga bestämmelser när det gäller bioavfall och förpackningar. Framför allt när det gäller fraktioner av metall och glas som uppstår i betydligt mindre mängd än övriga fraktioner. Att hämta glas och metall fastighetsnära, ser Arvika kommun kan bli väldigt dyr och arbetsmiljömässigt dåligt om denna måste ske vid varje hushåll. Arvika kommun anser att

1. Förpackningar av glas och metall uppstår inte i så stora mängder hos hushållen, och redan idag sorteras detta ut i relativt hög grad. Att hämta detta fastighetsnära vid alla hushåll är inte motiverat.
2. Utrymmesbrist på fastigheter gör att det kan vara mer rimligt med uppsamlingsplatser för glas och metall från ett antal småhus. Hämtning av bioavfall, pappersförpackningar och plastförpackningar är mer motiverat att hämta fastighetsnära. En lämplig placering av en sådan uppsamlingsplats kan visa sig vara längre bort än 400 meter, till exempel vid en utfartsväg. Dialog som Arvika kommun redan haft med fastighetsägare i vår kommun visar att just att ha många kärl på sin tomt innebär en oro, dels att det inte finns plats och dels att det är svårt att hålla ordning på flera hämtningsdagar.

4.3.13 Ett förbud att deponera restavfall införs (avsnitt 8.13) s. 148:

- *Det ska vara förbjudet att deponera restavfall.*

Kommentar:

Arvika kommun avstyrker, liksom Avfall Sverige, förslaget. Det avfall som återstår när annat avfall sorterats ut för att samlas in separat och när brännbart avfall har sorterats ut, är just till stor del sådant avfall som vanligen deponeras eftersom det inte finns någon annan lämplig behandling. Det kan exempelvis handla om blandningar av krossat glas, keramik och porslin, eller isoleringsmaterial som inte kan återvinnas, jordmassor när växtlighet sorterats bort eller massor med rester av invasiva arter, sammansatta byggmaterial som inte kan separeras eller återanvändas.

4.4.2 Kravet på kommunal avfallsplan tas bort (avsnitt 9.3) s. 155:

- *Kravet på kommunerna att upprätta kommunala avfallsplaner ska tas bort. Även kravet på länsstyrelserna att sammanställa de kommunala planerna ska tas bort.*
- *Kommunens möjlighet att meddela föreskrifter om att den som bedriver en yrkesmässig verksamhet inom kommunen där annat avfall än sådant som kommunen ansvarar för ska lämna uppgifter om avfallet som underlag för kommunens renhållningsordning ska tas bort.*
- *I varje kommun ska det finnas avfallsföreskrifter. Föreskrifterna ska antas av kommunfullmäktige. Kravet på att hänsyn ska tas till synpunkterna som kommer in i samrådet ska tas bort.*

Kommentar:

Arvika kommun avstyrker förslaget om kravet på att kommunerna ska upprätta avfallsplaner ska tas bort. Den kommunala avfallsplanen är ett viktigt politiskt styrdokument genom att den beslutas av kommunfullmäktige och därigenom kan olika nämnder i kommunen åläggas krav att vidta åtgärder

för att verka för att uppfylla de mål som finns beslutade i planen. Om kravet på avfallsplanen tas bort, riskerar frågor kopplat till avfall att prioriteras ned. Avfallsplanen omfattas av konkreta åtgärder, som är ett viktigt politiskt underlag för t ex avgörande investeringsbeslut. Avfallsplanen bidrar också till en samverkan mellan verksamheterna inom kommunen men också över kommungränserna (många kommuner liksom Arvika kommun har valt att samverka i framtagande av avfallsplanen). Den kommunala avfallsplanen är inte i första hand en plan för att verkställa den kommunala avfallshanteringen utan en plan för förebyggande av avfall i hela kommunen och hantering av det avfall som uppstår.

En lättnad gällande avfallsplanering skulle kunna vara att avfallsplanerna enbart bör omfatta det avfall som kommunen har direkt ansvar för, snarare än allt avfall i kommunen. Det står Arvika kommun bakom.

Övriga synpunkter:

- Om det skulle bli aktuellt att kunna samla in färgade och ofärgade glasförpackningar tillsammans till en eftersortering i senare led, så behöver lagstiftningen öppna upp för den möjligheten.
- Det uppkommer mycket små mängder metallförpackningar på populära platser. Kravet i Förordningen om producentansvar för förpackningar kap 6 §8 att det måste finnas sorteringsmöjligheter för metallförpackningar på populära platser bör ändras. Detta krav är rimligt att det finns där det finns behov, men inte generellt. Ett obligatoriskt krav innebär onödig resursåtgång för behållare, tillsyn och underhåll.

Bertil Ahlin
Miljöutvecklare

Ida Svensson
Samhällsbyggnadschef